

Betydningen av internasjonal rett i rettsanvendelsen

Forelesning, JUS4111 Metode

11. februar 2020

Marius Emberland,

advokat, Regjeringsadvokaten

1. Innledning

- Pensumsituasjonen
  - Hovedlitteratur: Kapitlene 12, 13, 14, 15
  - Tillegglitteratur: Arnesen/Stenvik: Internasjonalisering og juridisk metode. Universitetsforlaget (2015)
- Kunnskapskrav: Relevans, slutning og vekt som «mal» for fremstilling av vårt tema

- Hva er «internasjonal rett» i vår sammenheng?
  1. Traktatbaserte rettsregler, både de som er gjennomført i norsk rett og de som ikke er det
    - Bilaterale avtaler, eks. skatteavtaler mellom Norge og Sveits
    - Multilaterale avtaler, eks. EMK
    - Avtaler med overnasjonalt preg, EØS-retten
  2. Folkerettslig sedvanerett, både gjennomførte og ikke gjennomførte
  3. Internasjonal materiale som kilde til klarlegging av innholdet i folkerettslige regler og/eller innholdet i norsk lovgivning
- Avgrensninger: «Fremmed rett», lovvalgsrett
- Perspektivet: Domstolenes rettsanvendelse. Hva dette innebærer

2. Noen utvalgte spørsmål om relevans

2.1 Dualismegrunnsetningen

- Rt-2007-234 (Kongsberg kommune mot Nes kommune) om hva dualisme er:
  - Hva saken gjaldt – Europarådskonvensjon om lokalt selvstyre artikkel 11 – sosialtjenesteloven § 10-3 – kunne fylkesmannens vedtak prøves av domstolene?
  - Avsnitt 54: «*At regelen i § 10-3 går foran bestemmelsen i artikkel 11 i konvensjonen, finner jeg klart. Jeg viser til at Norge ved motstrid mellom norsk rett og folkeretten som hovedregel bygger på det dualistiske prinsippet som innebærer at norsk rett går foran folkeretten. Men for å unngå motstrid, praktiserer Norge i en viss utstrekning presumsjonsprinsippet ...*»
- Hva er altså dualisme? Premisser for dualisme og resultatet av dualisme

- Rt-1997-580 (OFS): Bruk av dualismegrunnsetningen i praksis
  - Hva saken handlet om
    - Streike- og blokadeforbud i provisorisk anordning 1. juli 1994 iht. Grunnloven § 17 var ikke i strid med Norges forpliktelser etter EMK artikkel 11, ILO-konvensjonene nr. 87 og 98, FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter, FN-konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter og Den europeiske sosialpakt kunne ikke forstås slik at de var til hinder for bruk av tvungen lønnsnemnd når tungtveiende samfunnshensyn tilsier dette. Uttalt at selv om streikeforbudet skulle ha vært i strid med folkerettslige bestemmelser som vern av retten til streik, ville det følge av norsk rett at den provisoriske anordningen om tvungen lønnsnemnd var gyldig.
  - Høyesterett side 594:

«[Departementet] har [i statsrådsforedraget] vurdert problemstillingene i tilknytning til [ILO]-konvensjonene og den kritikk ILOs organer har kommet med og ved dette opp mot skadevirkningene av streiken, og er etter nøye overveielser kommet til at det uansett er riktig og nødvendig å gripe inn i konflikten ... Jeg finner etter dette at selv i tilfelle streikeforbudet skulle ha vært i strid med folkerettslige bestemmelser om vern av retten til streik, ville det følge av norsk rett at den provisoriske anordningen var gyldig.»

- Hva viser eksemplene?
  - Dualismegrunnsetningen finnes
  - Dualismegrunnsetningen er en relevansnorm
  - Dualismen er en norm for løsning av en bestemt form for regelkonflikt
  - Oftest vil spørsmålet om regelkonflikt (motstrid) unngås ved tolking/harmonisering eventuelt ved bruk av → presumsjonsprinsippet

2.2 Lovfesting av relevans av internasjonale rettsregler

- Lovgiver kan v/lovvedtak gjøre internasjonale rettsregler til norsk rett.
- To hovedtyper av slike vedtak:
  - 1) Inkorporasjonslovgivning, inkl. sektormonisme
  - 2) Transformasjonslovgivning

1) Inkorporasjonslovgivning

- Hva er inkorporasjon?
- Eks: tvisteloven § 4-8. Luganokonvensjonen 2007
Konvensjonen om domsmyndighet og om anerkjennelse og fullbyrdelse av dommer i sivile og kommersielle saker med protokoller og vedlegg, vedtatt i Lugano 30. oktober 2007 (Luganokonvensjonen 2007), gjelder som norsk lov. Vedleggene gjelder slik de til enhver tid er bindende for Norge.
- Eks. kjøpsloven § 87: «FN-konvensjonen 11. april 1980 om kontrakter for internasjonale løørekjøp gjelder som norsk lov».
- Eks. menneskerettsloven § 2 nr. 1, 2, 3, 4 og 5
- Eks. EØS-loven § 1

- 1a) Særlig om sektormonisme

- En særegen form for inkorporasjon. Bestemmelsene kan ha ulik rekkevidde og form, og må tolkes
  - Eks. EØS-konkurranseloven § 5. Forholdet til EØS-avtalen: «Reglene i §§ 10 og 11 og i forskrifter etter § 14 gjelder med de begrensninger som følger av EØS-konkurranseloven § 7.»
    - EØS-konkurranseloven § 7. Forholdet mellom norsk konkurranselovgivning og EØS-avtalen artikkel 53 og 54.
  - Eks. tvisteloven § 1-2. Folkerettens betydning for anvendelse av loven: «Loven gjelder med de begrensninger som er anerkjent i folkeretten eller følger av overenskomst med fremmed stat».
  - Eks. utlendingsloven § 3. Lovens forhold til internasjonale regler: «Loven skal anvendes i samsvar med internasjonale regler som Norge er bundet av når de har til formål å styrke individets rettsstilling.»

2. Transformasjonslovgivning

- Hva er transformasjon?
  - Eks. store deler av konkurranseloven (EØS-avtalens og sekundærlovgivningens konkurranseregler)
  - Eks. lov om offentlige anskaffelser med forskrifter (anskaffelsesdirektivet)
  - Eks. lov 17. juli 1998 nr. 5 om gjennomføring av Konvensjon om forbud mot bruk, lagring, produksjon og overføring av antipersonellminer og om ødeleggelse av slike miner

Den praktisk-metodiske konsekvensen av lovfesting av relevans i praksis
Eks. Rt-2011-1581 (Dell Products)

(36) Skatteplikt til Noreg for personar og selskap som ikkje høyrer heime her i landet, er regulert av skattelova § 2-3. Etter ... første ledd bokstav b skal det svarast skatt av «formue og inntekt av virksomhet som vedkommende utøver eller deltar i og som drives eller bestyres herfra». Retten til norsk skattelegging kan avgrensast ved skatteavtalar med andre land, jf. dobbeltskattavtalelova av 28. juli 1949 nr. 15 § 1. Slik avtale er inngått mellom Noreg og Irland. ... Skatteplikta etter skattelova er meir omfattande enn etter skatteavtalen, og innhaldet i skatteavtalen er derfor avgjerande for Dell Products si skatteplikt til Noreg.

(37) Det følgjer av skatteavtalen artikkel 7 nr. 1 at eit føretak i Irland kan skattleggjast berre der, viss ikkje føretaket driv forretningsverksemd «gjennom eit fast driftssted» i Noreg. Spørsmålet om fast driftsstad er regulert i artikkel 5. ... Spørsmålet om Dell Products har ein fast driftsstad i Noreg må avgjerast ut frå ei tolking av skatteavtalen artikkel 5 nr. 5 første punktum, som lyder slik ...

2.3 Det beror på tolking av den folkerettslige regelen om den kan påberopes domstolene

direkte for

- Ikke alle folkerettsregler er egnet for direkte anvendelse.
- Spørsmålet om «selvkraft»? Arnesen/Stenvik (2015) s. 131 flg.
- Snarere et spørsmål om individuelle og håndhevbare rettigheter
- Eks. Rt-2001-1006 (KRL)
  - Gyldighet av vedtak om avslag på søknad om fullstendig fritak for barn fra grunnskolefaget KRL-faget.
  - Spørsmålet var om KRL-faget med begrenset rett til fritak, var i strid med Norges folkerettslige forpliktelser til bl.a. religions- og livssynsfrihet.

- Side 1015:

«Ved den internrettslige anvendelse av konvensjoner som er inkorporert uten å være transformert til nasjonal lovtekst, må det tas stilling til om den aktuelle bestemmelse tar sikte på å gi den enkelte rettigheter, eller om den uttrykker et formål eller pålegger medlemsstatene å nå et bestemt mål eller en minimumsstandard. Direkte anvendelse forutsetter at bestemmelsen er utformet slik at den er egnet til å bli umiddelbart anvendt av de nasjonale myndigheter. Konvensjonens bestemmelser må kunne konkretiseres til rettigheter og plikter. ...

Selv om konvensjonsbestemmelser om mer tradisjonelle menneskerettigheter gjennomgående tar sikte på å gi den enkelte rettigheter, kan spørsmålet om umiddelbar anvendelse eksempelvis oppstå for visse bestemmelser i ØSK ...

Når det er konstatert at en konvensjonsbestemmelse gir den enkelte konkrete rettigheter, må det tas stilling til forholdet mellom bestemmelsen(e) i konvensjonen og norsk rett.»

2.4 Hvilke internasjonale rettskilder er relevante?

- Kime til en rekke kontroversielle spørsmål. Hvorfor? Betydningen av slike kilder. Eksempler på slike kilder
- 1) Lovgiver kan ha gitt føringer på relevans (og vekt) i loven eller i forarbeidene
  - Eks. Rt-2015-353 (Total E & P) avsnitt 31: «Lovgivningen inneholder flere eksempler på at retten til partsinnsyn ikke er absolutt. OECDs retningslinjer oppstiller heller ikke forbud mot bruk av hemmelig sammenligningsgrunnlag, men oppfordrer til forsiktighet slik at den enkelte skattyters interesser blir ivaretatt på en rimelig måte. Det skal etter skatteloven § 13-1 fjerde ledd tas hensyn til disse retningslinjene ...»
  - Eks. Rt-2010-858 (tilbakekall av asyl) avsnitt 44: «I Håndbok om prosedyrer og kriterier for å fastsette flyktningers rettsstilling – utgitt av FNs Høykommissær for flyktninger – behandles bare endringer i hjemlandet, ikke endringer av personlige forhold ... Selv om Håndboken generelt sett bør tillegges atskillig vekt, jf. NOU 2004: 20 Ny utlendingslov side 102, kan jeg på denne bakgrunn ikke se at den kan få særlig betydning her.»
- 2) For øvrig må folkerettens prinsipper om relevant rettskildemateriale anvendes
  - Wien-konvensjonen om traktatretten artikkel 31 og 32: Traktattekst, formål, kontekst, etterfølgende statspraksis, traktatforarbeider
  - ICJs statutter artikkel 38 nr. 1: Traktater, sedvanerett, generelle folkerettslige prinsipper, samt – subsidiært – domstolspraksis, juridisk litteratur av en bestemt kvalitet
  - Hva gis det uttrykk for i internasjonal (og nasjonal) domstolspraksis
  - Hva gir disse metodiske utgangspunktene av holdepunkter?

3. Utvalgte spørsmål om slutning

3.1 Metoden for traktattolking: Wien-konvensjonen art. 31-33

- Godt forankret i Høyesteretts praksis
- Eks. Rt-2015-513 (GE Healthcare)
  - Hva saken gjaldt
  - Høyesterett om metodebruken, jf. avsnitt 35:

«Skatteavtalene er traktater og skal tolkes i henhold til folkerettens regler om traktater. Om tolkning av skatteavtaler uttaler Høyesterett i Rt-2008-577 blant annet:

(46) Skatteavtaler skal tolkast i samsvar med folkerettslege reglar om tolking av traktatar. Sjølv om Noreg ikkje har ratifisert Wien-konvensjonen om traktatretten, må det leggjast til grunn at Wien-konvensjonen artikkel 31 nr. 1 gir uttrykk for folkerettsleg sedvane, jf. Rt-2004-957. Artikkelen lyder: 'A treaty shall be interpreted in good faith in accordance with the ordinary meaning to be given to the term of the treaty in their context and in the light of its object and purpose',»

- Eks. HR-2017-569-A (Flyktning sur place)
  - Hva saken gjaldt
  - Høyesterett om metodebruken, jf. avsnitt 43 og 44:

«(43) Etter utlendingsloven § 28 fjerde ledd er hovedregelen at subjektiv sur place gir rett til anerkjennelse som flyktning i Norge, med de unntak som følger av andre punktum. Spørsmålet er ... om unntakene er i strid med flyktningkonvensjonen artikkel 1 A (2) ...»

«(44) Konvensjonen skal tolkes etter prinsippene i Wien-konvensjonen ... Utgangspunktet er den naturlige forståelsen av ordlyden, lest i den sammenheng den inngår og i lys av konvensjonens formål, jf. Rt-2012-494 avsnitt 33. Det går fram av artikkel 31 og 32 i konvensjonen at andre kilder vil ha begrenset plass ved tolkningen. Dette innebærer at det er lite rom for dynamisk fortolkning.»

3.2 Fastleggelsen av innholdet i folkerettslig sedvanerett

- Vilkårene for fastlegging av folkerettslig sedvanerett. Statenes praksis og internasjonal domstolspraksis som sentrale kilder
- Sjelden oppe i Høyesterett
- Eks.: Rt-2006-1498 (unnlatt fangstdagbokføring)
  - Hva saken gjaldt
  - Høyesterett om metodebruken, jf. avsnitt 59:

«Det må etter mitt syn være på det rene at det foreligger en folkerettslig sedvanerett når det gjelder opprettelsen av såkalte fiskerisoner. Slike soner er opprettet også etter at havrettskonvensjonen ble vedtatt. Det kan i den forbindelse nevnes av Spania 1. august 1997 etablerte en fiskerisone i Middelhavet. Jeg kan ikke se det annerledes enn at adgangen ... forutsetningsvis er lagt til grunn i avgjørelser fra Haag-domstolen. Her viser jeg til dommen 12. oktober 1984 i Gulf of Maine-saken ...»

3.3 Er folkerettslig metode annerledes enn norsk rettskildelære?

- Noen åpenbare likheter og forskjeller
- Særlig om ordlyden som utgangspunkt men også ramme ved traktattolking
  - Eks. Rt-2010-858 (tilbakekall av asyl)
    - Hva saken gjaldt
    - «(43) Jeg oppsummerer så langt med at konvensjonens ordlyd og dens formål omfattes av artikkel 1 C (5). Ved traktattolking vil det som følger av ordlyd og formålsbetraktninger bare unntaksvis kunne tenkes å måtte vike for andre rettskilder. Jeg kan ikke se at det er grunnlag for det her.»
- Særlige prinsipper i EØS-retten og EMK-retten

- Noen ord om tolking av EØS-rettslige bestemmelser
  - Formålsbetraktninger og praksis fra EU-domstolen og EFTA-domstolen står helt sentralt
  - Betydningen av en rådgivende uttalelse fra EFTA-domstolen: HR-2016-2554-P (Holship)
    - Lovligheten av en norsk fagforenings boikott for å tvinge en dansk bruker av norsk havn til å inngå tariffavtale med fortrinnsrett for fagforeningens havnearbeidere. Uakseptabel restriksjon på etableringsretten etter EØS-avtalen artikkel 31?
    - Høyesterett om betydningen av EFTA-domstolens rådgivende uttalelse:

(76) Det følger av [ODA] artikkel 34 første ledd at tolkningsuttalelser fra EFTA-domstolen ikke er formelt bindende for nasjonale domstoler, men bare «rådgivende». Dette innebærer at nasjonale domstoler i EFTA-statene må ta selvstendig stilling til hvordan EØS-retten skal forstås og anvendes.

(77) Ved tolkningen av EØS-retten må imidlertid de nasjonale domstolene legge stor vekt på hva EFTA-domstolen har uttalt om hvordan EØS-retten skal forstås. Formålet med EFTA-domstolen er i følge fortalen til ODA ... «å nå frem til og opprettholde en lik fortolkning og anvendelse av EØS-avtalen og [EU-retten], og å nå frem til lik behandling av enkeltpersoner og markedsdeltagere med hensyn til de fire friheter og konkurransevilkårene. Nasjonale domstoler må derfor normalt følge EFTA-domstolens forståelse av EØS-retten og kan ikke fravike en tolkningsuttalelse av EFTA-domstolen uten at det foreligger «særlige grunner», se Rt-2003-258 avsnitt 93-94 med henvisning til plenumsdommen i Rt-2000-1811 på side 1820. For at EFTA-domstolen skal fylle den rolle som den er tiltenkt, kan domstolens forståelse av EØS-retten følgelig ikke fravikes uten at det foreligger gode og tungtveiende grunner for det.»

- Noen ord om tolking av EMK som norsk lov
  - Formålsbetraktninger og praksis fra EMD står helt sentralt
  - Eks. Rt-2008-1409-S (tilleggsskatt)
    - Skattyter ilagt 60 % tilleggsskatt. Straff i EMK-rettslig forstand. Hvilket beviskrav gjelder da, iht. EMK artikkel 6?
    - Høyesterett om metodebruken:

«(74) De grunnleggende tolkningsprinsipper for anvendelse av forrangsbestemmelsen i § 3 er trukket opp i plenumsavgjørelsene i Rt-2000-996, Rt-2002-557 og Rt-2003-359. I plenumskjennelsen i Rt-2005-833 heter det i avsnitt 45 at norske domstoler ved anvendelsen av reglene i EMK skal 'foreta en selvstendig tolking av konvensjonen. Herunder skal de benytte samme metode som EMD. Norske domstoler må således forholde seg til konvensjonsteksten, alminnelige formålsbetraktninger og EMDs avgjørelser. Det er i første rekke EMD som skal utvikle konvensjonen' ...»

4. Vektspørsmål, herunder harmonisering

4.1 Presumsjonsprinsippet: Et verktøy for harmonisering

- Hva går presumsjonsprinsippet ut på? Rt-2007-234 avsnitt 54

«... Men for å unngå motstrid, praktiserer Norge i en viss utstrekning presumsjonsprinsippet ved at norsk rett presumeres å være i samsvar med våre folkerettslige forpliktelser.

Den grunnleggende avgjørelsen om praktiseringen av dette prinsippet er Høyesteretts plenumsdom i Rt-2000-1811 (Finanger I).»

- Nærmere om presumsjonsprinsippet i Rt-2000-1811 (Finanger I):

«(side 1829) 5. Presumsjonsprinsippet i norsk rett er utviklet i rettspraksis. Gjennomslagskraften ... vil være avhengig av karakteren av de folkerettslige forpliktelser og av hvilket rettsområde som den nasjonale rettsregel er knyttet til ... Den norske rettsregel vil yte liten motstand hvis det er tale om konflikt med en folkerettslig forpliktelse som gir borgerne beskyttelse mot inngrep fra det offentlige, mens motstanden vil være større der en slik forpliktelse griper inn i private rettsforhold.

«(side 1830) 6. Presumsjonsprinsippet ble viet atskillig oppmerksomhet både i forarbeidene til ratifikasjonen av EØS-avtalen og i lovforarbeidene til EØS-loven. I de førstnevnte forarbeidene gis det uttrykk for at norske domstoler «må forventes å utnytte alle de muligheter som anerkjente prinsipper for tolkning og anvendelse av rettsregler gir, for å unngå et folkerettsstridig resultat ... I forarbeidene til EØS-loven gis det ... uttrykk for at det bør være like viktig å unngå at norske lover og forskrifter anvendes i strid med traktatforpliktelser, som det er å unngå brudd på den uskrevne folkerett, og at dette også gjelder i forhold til EØS-avtalen.»

- Om den varierende gjennomslagskraften, Rt-2007-234 (Kongsberg kommune mot Nes kommune)

«(54) Den grunnleggende avgjørelsen om praktiseringen av dette prinsippet er [Rt-2000-1811 – Finanger I]. Her uttaler førstvoterende (side 1829): «Gjennomslagskraften ... vil være avhengig av karakteren av de aktuelle folkerettslige forpliktelser og av hvilket rettsområde som den nasjonale rettsregel er knyttet til ...»

«(55) Vår sak gjelder ikke et tilfelle hvor konvensjonen gir «borgerne beskyttelse mot inngrep fra det offentlige», og hvor presumsjonsprinsippet forutsettes å ha stor gjennomslagskraft. Tvert om er det, som nevnt, tale om et rettsområde hvor staten gir den enkelte kommune betydelige økonomiske tilskudd, og hvor den beskjedne adgangen til å få overprøvd fylkesmannens vedtak begrunnes i at staten har funnet det riktig å regulere tvisteløsningen mellom kommunene for å forhindre betydelige saksomkostninger ... «

«(57) På bakgrunn av de prinsippene som følger av denne dommen, finner jeg det klart at rekommandasjonen ikke kan begrunne at sosialtjenesteloven § 10-3 tolkes slik at domstolene skal ha en videre adgang til å prøve fylkesmannens vedtak ... Konsekvensene ville i tilfelle bli at en over 100 år gammel regel ... fullt ut ble satt til side ...»

4.2 Lovfestede normer for avveining mellom internasjonal rett og norsk rett: Forrang ved motstrid

- Hva betyr «motstrid»?
- Motstrid kommer sjelden på spissen pga. presumsjonsprinsippet
- Lovgivning kan avgjøre motstridsspørsmål
  - Eks. EØS-loven § 2: «Bestemmelser i lov som tjener til å oppfylle Norges forpliktelser etter avtalen, skal i tilfelle konflikt gå foran andre bestemmelser som regulerer samme forhold. Tilsvarende gjelder dersom en forskrift som tjener til å oppfylle Norges forpliktelser etter loven, er i konflikt med en annen forskrift, eller kommer i konflikt med en senere lov».
  - Eks. menneskerettsloven § 3: «Bestemmelsene i konvensjoner og protokoller som er nevnt i § 2 skal ved motstrid gå foran bestemmelser i annen lovgivning.»

4.3 Særlig om internasjonal retts betydning ved tolkning av Grunnlovens nye rettighetsbestemmelser

Rt-2015-93 (Maria)

«(57) [Grunnloven § 102] kom inn ved grunnlovsreformen i mai 2014, og bygger blant annet på FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 17 og EMK artikkel 8. Likhetstrekkene med EMK er store. Jeg legger til grunn at § 102 skal tolkes i lys av de folkerettslige forbildene, men likevel slik at fremtidig praksis fra de internasjonale håndhevingsorganene ikke har samme prejudikatsvirkning ved grunnlovstolkningen som ved tolkningen av de parallelle konvensjonsbestemmelsene. Det er etter vår forfatning Høyesterett – ikke de internasjonale håndhevingsorganene – som har ansvaret for å tolke, avklare og utvikle Grunnlovens menneskerettsbestemmelser».

4.4 Vekten av internasjonalt materiale ved tolking av traktater

- Typisk: FNs menneskerettighetskomiteers ulike uttalelser og dokumenter
- Folkerettslig metodelære som utg pkt taus om relevans og vekt av slike uttalelser
  - Hva er status i folkerettslig doktrine? Omstridt og uavklart. «Good faith» som innfallsvinkel
- Internrettslige føringer kan avgjøre
  - Eks. HR-2018-2096-A (ung gjerningsmann) avsnitt 14:

«Barnekomiteens General comment no. 10 (2007) ... gir generelle kommentarer til, blant annet, gjennomføringen av artikkel 40. Før jeg går nærmere inn på hva som er sagt der, nevner jeg at Høyesterett i en rekke saker har lagt til grunn at General Comments fra barnekomiteen er en relevant rettskilde når innholdet av konvensjonsforpliktelsene skal fastlegges. Hvilken vekt som skal legges på uttalelsene, beror blant annet på hvor godt de er forankret i konvensjonsteksten. Et annet sentralt moment er om det dreier seg om tolkningsuttalelser, eller om uttalelsen mer må ses som en tilråding om optimal praksis på konvensjonens område. Jeg viser til ... Rt-2015-1388 avsnitt 151 følgende med videre henvisning til Rt-2009-1261 avsnitt 44.»

- Nærmere om grunnlaget for Høyesteretts tilnærming
  - Rt-2015-1388-P avsnitt 151 som viser til Rt-2009-1261:

«43. Jeg har merket meg at departementet i Ot.prp.nr.104 (2008–2009) om endringer i barnelova, på side 26 sier følgende om betydningen av barnekomitéens generelle merknader:

«De generelle kommentarene som FNs barnekomité utgir er verdifulle retningslinjer for tolkingen og anvendelsen av konvensjonen. FNs barnekomité er det ekspertorgan som tolker barnekonvensjonen. Det bør derfor legges relativt stor vekt på disse uttalelsene ved tolking og anvendelse av konvensjonens bestemmelser i praksis.

44. Man kan etter mitt syn ikke legge mer i dette enn at det formelle grunnlaget for at uttalelsen er avgitt, har en viss betydning for den vekt den skal tillegges. Det avgjørende vil likevel være hvor klart den må anses å gi uttrykk for overvåkingsorganenes forståelse av partenes forpliktelser etter konvensjonene. Særlig må man vurdere om uttalelsen må ses som en tolkingsuttalelse, eller mer som en tilråding om optimal praksis på konvensjonens område. Dernest må man vurdere om uttalelsen passer på det aktuelle faktum og rettsområde. Dette siste er av særlig betydning ved generelle uttalelser som ikke er knyttet til enkeltsaker eller landrappporter, og som derfor ikke har vært gjenstand for dialog mellom komitéen og den berørte staten.»

5. Avslutning

marius.emberland@regjeringsadvokaten.no